

N:o 223.

Af Herr P. Andersson: Om ändringar i Kongl. Förordningen den 21 Maj 1869, angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

De bolag, som numera i nästan hvarje stad öfvertagit all utminuteri- och utskänkning af brännvin, och som tillkommo för att åstadkomma en bättre ordning, hafva så småningom redan kommit derhän, att deras enda ändamål blifvit den fattigare befolkningens prejande genom en hög skatts uttagande, som vida öfverstiger Statens skatt 70 öre. Derigenom att endast ett bolag i hvarje stad köper eller rättare kan köpa brännvin, tvingas brännvinsproducenten att antaga hvilket pris som honom erbjudes för sin vara, när de flesta brännvinsproducenter äro bönder, som icke kunna sända sin vara längre bort eller på annat sätt än genom skyndsamt försäljning skaffa sig erforderligt rörelsekapital, och sedan bolagen genom sitt monopol att ensamma kunna använda brännvin nedprejat priset för producenten så lågt som möjligt, så börjar samma operation gent emot konsumenten, ty bolagen kunna taga huru högt pris som helst, så måste ändock konsumenten detsamma betala, då ingen annan eger att sälja brännvin, och hvarigenom lönkrögeri, lagöfverträdelse och dålig ordning så småningom befrämjas, och kan man öfverhufvud antaga att dessa bolag taga 1 R:dr högre pris för brännvinet än de sjelfva betala, och således får konsumenterna betala till dessa monopolinnehafvande bolag högre skatt än Staten uppbär.

Med bolagen har man velat minska superiet och konsumtionen, men man har i stället befrämjat lönkrögeri och lagöfverträdelse och då man talar om att brännvinsskattens höjande skulle befordra smuggling, tänker

man alldeles icke på att den skatt, som Staten och bolagen nu gemensamt taga, uppgår till 1 R:dr 75 öre per kanna, utan att smugglingen från utlandet ökats men väl lönkrögeriet, som bevisar att bolagens skatt är högre än Statens. Dessa bolag hafva dessutom uppkommit hufvudsakligen för att skaffa städerna orättmätiga inkomster och icke som skylten varit för att minska superiet och införande af bättre ordning, ty beggedera delarne kunna vinnas utan att städernas bolag skola ega uppbara högre skatt än Staten af allmänheten.

Bolagen, som vanligen bestå af några af hvarje stads mest framstående samhällsmedlemmar, eller en del af Stadsfullmäktige, inropa alla rättigheter för en viss mindre summa, af hvilken inropssumma de enligt lag skola lemna landsting $\frac{1}{3}$ -del och hushållningssällskapet $\frac{1}{3}$ -del. Ehuru lagen säger att landsting och hushållningssällskap skola hafva $\frac{2}{3}$ -delar af inkomsterna erhålla de icke ens $\frac{1}{3}$ -del af bolagens verkliga vinst, utan hafva städerna förstått kringgå lagen på så sätt att inropssumman, som delas, blir den lägsta möjliga och resten af vinsten stoppa städer och bolagen ensamma i sina fickor och den stora konsumerande allmänheten prejas oskäligt. Som endast få landtkommuner hafva utskänkning, måste största delen af landtbefolkningen köpa sitt bränvinsbehof i städerna, och ehuru landtbefolkningen således otvifvelaktigt får betala största delen af bolagens vinster, så tillfalla dock i många fall $\frac{1}{3}$ -delar af vinsten städerna, som är orimligt och obilligt. Om intet bolag fick finnas, så utbjöds rättigheterna och inköptes af den mestbudande, då städerna icke kunde undgå att lemna de $\frac{2}{3}$ -delar, som lagen bestämmer, åt landsting och hushållningssällskap, och genom den konkurrens, som uppstod vid bränvinsförsäljning mellan de olika utminutörer och utskänkare, som inropat rättigheterna, omöjliggjordes konsumenternas betungande med den oerhörda skatt, som bolagen nu genom sitt monopol af allmänheten uttager, och detta monopolsystem för städerna är så mycket orimligare som landtkommun ej eger rätt bilda sådana bolag för att skaffa sig inkomst eller för att skaffa sin befolkning bränvin till lägre pris. Monopol är förhatligt i närvarande tid och det bör derföre försvinna.

På grund af hvad jag ofvan anført vågar jag hemställa:

att det må förbjudas städer och kommuner att bilda bolag, som med andras uteslutande ensamma få öfvertaga all minuthandel med och utskänkning af bränvin, och att 2 mom. af 10 § i Kongl. Förordningen om spirituösa dryckers försäljning den 21 Maj 1869 må ur förordningen utgå, samt att lagen ändras derhän,

att minuthandels- och utskänkingsrättigheterna med bränvin i hvarje stad eller kommun må på offentlig auktion utbjudas och inropas af den mestbudande, som eger de kvalifikationer, som på

förhand föreskrifvits, samt att hvarken bolag eller enskild person må ega rätt under något förhållande innehafva eller inropa mer än en rättighet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1870.

P. Andersson.

N:o 224.

Af Herr J. E. Johansson: Om ändring i Kongl. Förordningen den 20 Januari 1824, angående flyttning eller utrifning af vattenverk.

Vid flera föregående riksdagar hafva motioner blifvit väckta om förändring af Kongl. Förordningen af den 20 Januari 1824, angående ändring, flyttning eller utrifning af vattenverk; och vid sistlidne riksdag väcktes äfven af mig en sådan, under N:o 271, nemligen om upphäfvandet af de bestämmelser i 3 §, som ålägga jordegare, att, om vattenverk, som genom uppdämningar förorsaka skada, måste ändras, flyttas eller alldeles utrifvas, först ersätta all skada efter värdering och "hälften derutöfver", hvilket jag ansåg och anser vara en orättvis afgäld för jordegaren, och ett privilegium för vattenverkegarens rättsanspråk, ogrundadt, sedan Kongl. Förordningen af den 14 April 1866 i 13 § bestämmer, att jordegare är skyldig för enskildt eller allmänt behof afstå jord eller lägenhet emot högsta skäliga ersättning efter värdering. Jag anser att jord- och vattenverksegare i dessa fall böra stå i paritet med hvarandra. Lag-Utskottet, som i sitt Utlåtande N:o 14 icke kunde afstyrka eller ogilla min motion, erinrade endast om att vid 1862—1863 års riksdag skrifvelse ingått till Kongl. Maj:t, med anhållan att genom sakkunnige män låta utarbета förslag till ny lag för vattenrätten,